

Pelegrins, llatí

JOAN FRANCESC
MIRA

Els pelegrins de les Useres, caminant per la muntanya, arribant a Sant Joan, o entrant a l'església de Xodos, canten en llatí amb músiques que tenen antiguitat de segles. I també canten en llatí els pelegrins de Catí a Sant Pere de Castellfort: canten *O Vere Deus*, el primer cap de setmana de maig. He acudit alguna vegada a esperar els romeus a mig camí, i els he vist pujar serpentejant per la sendera: primer un home amb sobrepellís blanc i una creu, després alguns centenars d'homes i dones, joves la major part, amb botes i bastó, i després els que venen a cavall i unes andes elementals amb una imatge petita del sant. És migdia, ells han eixit a primera hora de Catí, i és una meravella diàfana veure'ls com puguen des del fons d'una vall fins al fons d'una altra vall més alta encara, entre verds foscos o tendres, herba fresca, ginebres i savines i el groc violent de les argelagues en flor. Hi ha moltes altres flors formant coixins de color violeta, i més verdors i més flors els noms de les quals desconec, la llum pot baixar tamisada per un pas lent de núvols, i tot junt és la primavera de la muntanya valenciana, que alguns anys pot ser una primavera perfecta. Caminant per les valls, gran part dels pelegrins joves o no joves porten la capa llarga de burell amb esclavina, i els que són pròpiament romeus duen al cap barrets o barretines. Porten barretina, en efecte, unes enormes barretines clàssiques negres o roges doblegades cap avant, i no per ganes de demostrar res, sinó perquè n'han portades sem-

pre, com en portaven en tantes comarques valencianes –inclosa la capital– fins a mitjan segle XIX o més: consulteu els gravats de l'època i els llibres de viatges. Es posaren, doncs, la barretina al cap, i començaren a cantar antífones i psalms penitencials: en llatí, com ha estat sempre i com ha de ser. Segurament no comprenen tot el llatí que canten, però això mai no ha tingut la mínima importància. *Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam*: “Deus” s’entén, i “misericordiam” també, perfectament. I també s’entén quan demanen “*pacem et pluviam de coelis*”. La pau cal suposar-la en aquestes muntanyes, almenys entre guerra i guerra, l’última va ser la de Franco (amb l’afegit dels anys dels maquis), i abans hi hagué la del Marroc, la de Cuba, i abans les dues o tres dels carlistes. Quant a la pluja del cel, enguany pareix que per ací n’ha caigut prou: les vaques de la Llàcua, com les del terme de Xodos, es veuen ben alimentades i il·lustres. Per si algun lec-

tor no ho imagina o no ho sap, en aquest país nostre –el valencià– hi ha valls amb pastures verdes, romeus amb barretina i capa, vaques als prats de mutanya, i homes antics i moderns que canten en llatí.

De vesprada, els visitants es congreguen per esperar els romeus a Sant Pere, que és la seua destinació després de més de trenta quilòmetres de boscos i muntanyes. Fa molts anys, mentre esperàvem, el meu amic Alfons Cucó m’explicava que un lord escocès que va portar per ací de visita li comentà que aquestes terres eren com les del seu país: “*The Highlands!*”, exclamà el baró parlamentari, coronel retirat. Aquestes són les nostres terres altes, en efecte, les nostres *highlands*, i alguns dies són tan belles que tallen la respiració. Sant Pere de Castellfort és una ermita del segle XIII, pulcrament restaurada en el seu gòtic primitiu, i està enmig d’un prat com un promontori a 1.300 metres d’altura entre valls profundes. Quan arriben els pelegrins (els hem tornat a contemplar des de l’altura, serpentejant per la sendera, amb la gran creu de plata i els estendards de color vermell viu o carmesí) hom canta unes altres psalmòdies dins de l’església ja mig fosca, i després tots mengem l’escudella d’arròs amb llegums acabat de cuinar en grans olles de coure. Diumenge de matí vam visitar amb els pelegrins el santuari increïble de la Mare de Déu de la Font, amb els murals de la sala pintats a finals del segle XVI, vam beure gotets de moscatell amb pastes beneïdes, i encara quedà temps per arribar a l’ermita de Santa Helena, on el mateix dia pelegrinava la gent de la vila d’Ares. Hi ha diverses maneres –diverses, però no moltes– de cultivar una miqueta l’esperit, de ser una miqueta més humà i més feliç, fins on és possible, i d’estimar com cal el país propi i la pròpia gent. Una d’elles és acompanyar pelegrins antics, per llocs on canten belles psalmòdies en llatí.

«SEGURAMENT NO COMPRENEN TOT EL LLATÍ QUE CANTEN, PERÒ AIXÒ MAI NO HA TINGUT LA MÍNIMA IMPORTÀNCIA. "MISERERE MEI, DEUS"; "SECUNDUM MAGNAM MISERICORDIAM TUAM". "DEUS" S'ENTÉN, I "MISERICORDIAM" TAMBÉ, PERFECTAMENT.»